

Експерсія «Львів стародавній»

На перетині вулиці Гонти і площі Осмомисла, там де починається вулиця Богдана Хмельницького, на невеликому узвишші стоїть **костел Марії Сніжної** (вулиця Сніжна, 1), до якого піднімаємося кам'яними сходами. Цей храм заснували німці-колоністи, які оселилися у Львові ще за часів короля Данила і князя Лева у XIII столітті. До того часу, поки не збудували Катедральний костел у новому середмісті, костел Марії Сніжної був парафіяльним. У 1888-1892 роках храм капітально реконструював львівський архітектор Юліан Захаревич у неороманському стилі, який мав би нагадувати риси давньої будівлі. Дуже цікавим є будиночок органіста з XVIII століття, прибудований до храму з лівого боку. До 1962 року перед костелом стояла фігура Матері Божої авторства славетного скульптора Іоанна Пінзеля, яка була знищена радянською владою. Всередині храму можна оглянути фрески Едварда Лепшого з 1893 року. Від початку 90-х років минулого століття храмом, який до цього часу слугував тоталітарній владі як склад, а згодом як музей фотомистецтва, почали опікуватися отці-редемптористи. Зараз тут церква Матері Божої Неустанної Помочі УГКЦ.

Піднявшись надзвичайно гарною вуличкою Сніжною трохи догори, виходимо до в'їзної брами **костелу і монастиря Бенедиктинок** на вулиці Вічевій № 2 (нині греко-католицький храм Усіх Святих Святопокровського монастиря), збудованого у кінці XVI століття. Монастирський комплекс під Замковою горою нагадує укріплену фортецю. Монастир Бенедиктинок започаткували три сестри-черниці, доньки багатого шляхтича Адама Сапоровського. Костел будував наприкінці XVI століття славетний львівський архітектор італієць Павло Римлянин у стилі пізнього ренесансу. На початку XVII століття розбудовується монастир, відділений від світського життя товстими стінами. З потужних укріплень залишилася значна частина мурів. Стіни костелу підпирають могутні кам'яні контрфорси. Верхній ярус вежі прикрашений різьбленням і завершується чудовим аттиком. Чистота стильових форм вежі ставлять її в перший ряд найкращих пам'яток ренесансу у Львові. Арки галереї мають білокам'яне обрамлення, над ними ніші зі скульптурами. Зі старовинної Вічевої площі ви

пройдете через стрункі, з барочним завершенням, ворота. За ними широке подвір'я з костелом і монастирськими будівлями. Спочатку все тут вражає настороженим оборонним настроєм, але водночас риси монастиря-фортеці дивним чином поєднані з архітектурною гармонією, співрозмірністю, затишком, спокоєм і оптимізмом. Від часу української незалежності у монастирі відновилася чернеча діяльність сестер-студиток, які займаються мистецькими справами (ткацтвом, вишиванням, писанкарством). У монастирі працює дуже популярна серед львівської молоді та дітей школа Святої Софії. Учні школи вже декілька років на Паску малюють писанки і продають їх на благодійному аукціоні, аби зібрати гроші на відновлення фігури Божої Матері на аттику костелу, яку невідомий грішник у 1947 році зруйнував, відірвавши голову скульптури у золотій короні.

Виходячи з воріт храму, звертаємо праворуч і вулицею Чорноморською виходимо на площу Старий Ринок, де ближче до початку вулиці Ужгородської опиняємось перед невеличким гарним **храмом Івана Хрестителя** (площа Старий Ринок, 3 – вулиця Ужгородська, 1). Храм було збудовано у 50-х роках XIII століття галицько-волинським князем Левом для дружини Констанції, доньки угорського короля Бели IV, яка сумувала за своєю батьківщиною і римо-католицькою релігією. За легендою, Констанція була похована у крипті цього храму. Будівля не збереглася до наших часів і була перебудована архітектором Юліаном Захаревичем у 1886 році в неороманському стилі, хоча деякі старовинні елементи збереглися.

Фрагменти стінопису в інтер'єрі походять зі XVII століття. 1989 року в будівлі відкрили Музей давніх пам'яток, але тут також проводять Літургії.

З площі Старий Ринок вулицею Пильникарською виходимо до найдавнішої споруди Львова, зразка давньоукраїнської архітектури XIII століття **православної церкви Святого Миколая** (вулиця Богдана Хмельницького, 28а). Князь Лев грамотою 1292 року надав церкві право довічного володіння землею і вважається, що цей храм був надвірною церквою галицько-волинських князів і їх родинною усипальницею. Грубі стіни вимурувані з тесаних білокам'яних блоків, над якими здіймаються бані з ліхтарями. Церкву спорудили з урахуванням вимог візантійського зодчества: в плані будівля творить хрест з напівкруглою апсидою. Згідно з православним обрядом невідомий архітектор надав їй плану грецького рівнораменного хреста і цим вона схожа до православних храмів південних країн. Церкві протягом її багатовікової історії дошкуляли численні пожежі, повені, пошесті, навали іноземних завойовників. Часто храм горів і грабувався, однак тут все ж збереглися священні реліквії. Перебуваючи у Львові антиохійський патріарх Йоаким благословив храм часткою мощів святого Миколая. А ще до святинь, що ними донині пишається церква, належить ікона святого Миколая Чудотворця, на якій він зображений у ризах візантійського взірця на золоченому тлі. З колишньої церкви Святого Теодора, що стояла неподалік, збереглася ікона святого Теодора Тиронського як пам'ять про українські храми, знищені австрійською владою наприкінці XVIII століття. Фрески головного фасаду виконав у 20-х роках минулого століття український митець Петро Холодний-Старший.

Від церкви Святого Миколая прямуємо вулицею Богдана Хмельницького і невдовзі виходимо до **греко-католицької церкви і василіанського монастиря Святого Онуфрія** (вулиця Богдана Хмельницького, 36) – пам'ятки XVI-XIX століть, яка займає визначне місце в українській історії та культурі. Монастир Святого Онуфрія належить до найстаріших святинь міста, він існував ще у XIII столітті за часів князя Лева. Згідно з легендою в монастирі зберігався образ Матері Божої, намальований євангелістом Лукою на кипарисовій дошці. Імператор Костянтин переніс образ до своєї столиці, а з Константинополя він разом з візантійською царівною Анною потрапив до Києва. Через триста років ікона дісталася князеві Леву, котрий передав і її до монастиря василіан. У кінці XIV століття образ потрапив до польської Ченстохови і прославився там дивами. Сьогодні давній княжий образ Матері Божої Ченстоховської цінується як найбільша святиня Польщі. Монастир княжих часів до нашого часу не зберігся. У середині XVI століття розпочалося будівництво мурованої церкви на кошти князя Костянтина Острозького, найпотужнішого культурного мецената України. У цьому монастирі 1573 року знайшов прихисток Іван Федоров – “друкар книг перед тим небачених”. Наступного року він надрукував першу в Україні книгу “Апостол” у друкарні, яка до 1615 року містилася у монастирі. Біля монастиря на цвинтарі, що існував ще з княжих часів, 1583 року поховали українського першодрукаря. Прикрасою монастирського храму був іконостас, створений у XVIII столітті видатним художником Лукою Долинським, на початку XX століття іконостас був заставлений новими іконами пензля Сосенка.

Від монастиря прямуємо далі вулицею Богдана Хмельницького до підземного переходу, яким виходимо на вулицю Долинського і за сотню метрів опиняємось на розі вулиць Богдана Хмельницького і Гайдамацької біля **православної Церкви Святої Параскеви П'ятниці** (XVII століття) (вулиця Б. Хмельницького, 77) – архітектурної пам'ятки давнього Львова, у якій поєднуються стилі українського, молдавського та західноєвропейського зодчества. Церква Параскеви – одна з найстаріших у Львові і була збудована ще за княжих

часів. Нинішнього вигляду святиня набула у середині XVII століття, коли її відбудували на кошти союзника і свата гетьмана Богдана Хмельницького молдавського господаря Василя Лупула. Ім'я фундатора увіковічене вмуруванням у стіну храму пам'ятної таблиці з гербом молдавських правителів: сонця, місяця і корони над головою буйвола. Церква до сьогодні зберегла свій первісний вигляд храму-твердині. Збудована у нижній частині з ламаного каменю, вона нагадує міцний бастіон з високою сторожовою вежею. Розміщення церкви далеко поза мурами міста зумовило її оборонний характер, який виявився у стінах товщиною майже у два метри і бійницях верхнього ярусу вежі. У стильових особливостях храму перегукуються готика і бароко. Щипець східного фасаду храму нагадує готичне завершення більшості давніх львівських костелів, жоден з яких не зберігся до наших часів. Прямокутні ніші з боків асоціюються з волоськими і буковинськими церквами, а в головному фасаді храму легко впізнати елементи барочного архітектурного стилю. Церква Параскеви має добре збережений інтер'єр. В ньому є найвизначніша пам'ятка давньоукраїнського мистецтва – іконостас, створений талановитими львівськими майстрами початку XVII століття. Шість рядів ікон, об'єднаних ажурною дерев'яною різьбою, свідчать про надзвичайну майстерність тогочасних малярів та різьбярів.

Екскурсія «Львів стародавній»

мапа

Православна церква Святої Параскеви П'ятниці → 6

Церква і монастир святого Онуфрія → 5

Православна церква св. Миколая → 4

Храм Івана Хрестителя → 3

Костел Марії Сніжної → 1

Костел і монастир Бенедиктинок → 2